

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาท้าทายหลายด้านที่กลายเป็นปัจจัยกำหนดทิศทางการพัฒนาในระยะยาว โดยเฉพาะปัญหาคุณภาพคน ทั้งการขาดความรู้ การขาดคุณธรรมจริยธรรม การยึดถือแต่ประโยชน์ส่วนตน รวมทั้งการขาดความเป็นธรรมในสังคมที่นำไปสู่ความขัดแย้งและแตกแยก ขณะเดียวกันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการหลั่งไหลขององค์ความรู้และข้อมูลข่าวสาร การเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมและการแข่งขันที่รุนแรง กำลังกลายเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชน ในขณะที่สภาพแวดล้อมชุมชนเต็มไปด้วยแหล่งอบายมุข ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้สถานการณ์ภายในประเทศในปัจจุบันที่มีการแก้ปัญหาโดยใช้ความรุนแรงและประชาชนได้ รับรู้ข่าวสารมากมายโดยขาดการกลั่นกรองที่เหมาะสมจะมีอิทธิพลต่อจิตใจและพฤติกรรมเด็กเป็นอย่างมาก ส่งผลให้เกิดเด็กและเยาวชนเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว มีปัญหาเรื่องการควบคุมอารมณ์ ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ไม่เคารพกฎหมายและกติกาสังคม ขาดความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ขาดความมีจิตอาสา ขาดความไว้วางใจกัน มองโลกในแง่ร้าย รวมทั้งมีเหตุปัจจัยและพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้ชีวิต และการใช้เวลาของเยาวชนเอง ได้แก่ ครอบครัวยุคขาดความรักความอบอุ่น มีความรักหรือมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร สื่ออินเทอร์เน็ต การเข้าถึงอบายมุขโดยง่ายและการขาดแบบอย่างที่ดี ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเรียนรู้ อารมณ์และจิตใจ จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เกี่ยวกับสภาวะการณของเด็กและเยาวชน พบว่า ลักษณะการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนนั้นมีพฤติกรรมเสี่ยงมากขึ้น มีการใช้เวลากับสื่อต่างๆ กว่า 6-7 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งหมดไปกับการใช้อินเทอร์เน็ต เฉลี่ยวันละ 2 ชั่วโมง ทำให้เกิดปัญหาเด็กติดเกม ดูสื่อลามก เกิดทัศนคติและการเลียนแบบพฤติกรรมทั้งในเรื่องการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย และวัตถุนิยมมากขึ้น การมีเพศสัมพันธ์เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และการติดเชื้อเอชไอวี นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กประมาณร้อยละ 30 มีอาการเครียด และปัญหาทางอารมณ์ รวมทั้งมีพฤติกรรมก้าวร้าว ตั้งแค้นแข่งรถมอเตอร์ไซด์ ใช้ความรุนแรง ทะเลาะวิวาท ดื่มสุราและเสพยาเสพติด มีปัญหาการออกจากโรงเรียนกลางคัน ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนซึ่งเป็นกำลังแรงงานของชาติในอนาคตขาดคุณภาพทั้งทักษะความรู้ ขาดวินัย และมีพฤติกรรมรุนแรง รวมทั้งขาดคุณธรรมจริยธรรมได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2553)

จากสภาพสังคมไทย ดังกล่าว ทำให้เด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมเสี่ยงเป็นสาเหตุให้เกิดความเสื่อมถอยทางสังคม หลายฝ่ายต่างเร่งแก้ไขเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข เป็นสังคมที่มีคุณภาพ มุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต รักความสามัคคี มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและมีระบบคุ้มครองทางสังคมที่ดี โดยต่างหวังว่าการศึกษาคือจะเป็นกระบวนการช่วยสร้างคน ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 มีความมุ่งหมาย และหลักการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมาตรฐานการศึกษา ของชาติ พ.ศ. 2547 ยังมีอุดมการณ์ที่สำคัญในการจัดการศึกษาดลอดชีวิต และสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สามารถสร้างคุณภาพชีวิต และสังคมบูรณาการให้มีความสมดุลระหว่าง ปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม โดยจัดเป็นการศึกษาดลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้าง พื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาระดับพื้นฐาน และพัฒนา ความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ดังนั้น การจัดการศึกษา จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนกระบวนการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์จึงเปรียบเสมือน เหยื่อสองด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร การศึกษาแต่ละช่วงชั้น เพื่อสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ มีทักษะการดำรงชีวิตที่เกิดจากการฝึกหัด สามารถใช้ความรู้ให้เกิด ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพ อีกด้านหนึ่ง คือ การบ่มเพาะ ปลูกฝัง ปลูก จิตสำนึกให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาควรจะได้ประสาน ความร่วมมือกับทุกภาคส่วน จัดกิจกรรมที่จะมุ่งเน้นภารกิจที่จะก่อให้เกิดผลดังกล่าว ตามนโยบาย 3 ดี (3D) ได้แก่ ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย (Democracy) ด้านการส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติดทุกชนิด (Drug-Free) (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

นโยบายจุดเน้นของรัฐบาลชุดปัจจุบันด้านสังคมและคุณภาพชีวิตที่มีความสำคัญต่อการลงทุน พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ นโยบายทางด้านการศึกษา โดยกำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษารอบที่ 2 เนื่องจากรัฐบาลพิจารณาเห็นว่าควรมีการทบทวนสภาพการจัดการศึกษา แล้วกำหนดภาพรวมในการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบใหม่ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และ

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอก ระบบและตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพในทุกระดับทุกประเภทการศึกษา โดยเน้นประเด็นหลักสาม ประการ คือ 1) การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเรียนรู้ของคนไทย พัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตร และเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มี คุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่งและมีน้ำใจมาเป็นครู คณาจารย์ได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหาร จัดการที่มีประสิทธิภาพ 2) โอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ เพิ่มโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการ บริหารและจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกระบบการศึกษาด้วย ประเด็นหลักทั้ง สามประการนี้จะส่งผลให้คนไทยยุคใหม่ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่านและมีนิสัยใฝ่ เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงาน เป็นกลุ่ม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รังเกียดการทุจริตและต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขาย เสี่ยงและสามารถก้าวทันโลก นอกจากนี้ ผู้เรียนทุกระดับทุกประเภทศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงขึ้น กำลังแรงงานและผู้สูงอายุได้รับการศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มี คุณภาพชีวิตดีขึ้น มีทักษะและความรู้พื้นฐานทั้งในการดำรงชีวิตและในการทำงานอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) โดยมีเป้าหมาย คือ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ 3 ด้าน คือ 1) ด้านประชาธิปไตย (Democracy) มีความตระหนัก เห็นความสำคัญ ศรัทธา และเชื่อมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย รังเกียดการทุจริต ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสี่ยง 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) มีคุณธรรม จริยธรรม ความดีงาม รู้ผิดชอบชั่วดี มีความภูมิใจในความเป็นไทย และ ยึดถือปฏิบัติ อยู่ในวิถีชีวิต 3) ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-Free) รู้จักหลีกเลี่ยงห่างไกล ยาเสพติดและเพื่อเป็นการสนองตอบแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี พัฒนาคุณภาพ สถานศึกษา สนับสนุนให้ระบบเครือข่ายในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กำกับติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานสถานศึกษาในสังกัดให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี จึงได้ จัดทำโครงการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยเพื่อพัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งที่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการอยู่ตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง (แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ ระยะที่ 2 : SP2) และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อส่งเสริมคุณธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การแก้ไขปัญหาเสพติด และสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา 2) เพื่อพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอนภาษาไทยและศักยภาพนักเรียนด้านทักษะภาษาไทย 3) เพื่อส่งเสริม และพัฒนาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทย สังคมศึกษา และประชาธิปไตย 4) เพื่อส่งเสริมดนตรีไทย และนาฏศิลป์ การกีฬาไทยและกีฬาพื้นบ้าน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการส่งเสริม การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีโรงเรียนในการกำกับ ประสานงาน ส่งเสริมการจัดการศึกษา 52 โรงเรียน เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย 31 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดหนองบัวลำภู 21 โรงเรียน โดยได้กำหนดแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งสิ้น 5 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาทุกระดับ กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมคุณธรรมนำความรู้ สุ่วิถีชีวิตประชาธิปไตย น้อม นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ กลยุทธ์ที่ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลยุทธ์ ที่ 4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัด การศึกษา (กลุ่มนโยบายและแผนงาน, 2553) ซึ่งทั้ง 5 กลยุทธ์ มีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน นอกจากนั้นกลยุทธ์ดังกล่าว ยังสอดคล้อง ตามแผนยุทธศาสตร์และเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งได้นำสู่การปฏิบัติตั้งแต่ปี 2552 แต่จากรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี 2552 ของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า ในการดำเนินงานตามนโยบาย สถานศึกษา 3 ดี (3D) ในจังหวัดเลย ยังไม่บรรลุตามเป้าหมาย กล่าวคือ ด้านประชาธิปไตยใน โรงเรียนยังขาดการปลูกฝังและการแสดงออกด้านประชาธิปไตยที่ถูกต้องเหมาะสม การจัดกิจกรรม ยังไม่ต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย การจัด กิจกรรมการเรียนการสอน ครูยังไม่มีการบูรณาการสอดแทรกแนวคิดลงในรายวิชา ด้านภูมิคุ้มกันภัย จากยาเสพติด โรงเรียนขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม พิจารณา ได้จากสถิติการใช้ประชัญชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิที่สถานศึกษาเชิญมาให้ความรู้แก่ ครูและนักเรียน มีจำนวนน้อยครั้ง เป็นต้น จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากร โรงเรียน มัธยมศึกษาในจังหวัดเลย จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย ซึ่งจะทำได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงาน ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) และแนวทางในการนำสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไป

2. คำถามการวิจัย

2.1 สภาพการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลยเป็นอย่างไร

2.2 แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย มีองค์ประกอบอะไรบ้าง

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย

3.2 เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 กลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

4.1.1 ระยะที่ 1 ประชากร คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย จำนวน 31 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 83 คน และครู จำนวน 1,313 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,396 คน กำหนดผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 31 คน และครู จำนวน 302 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 333 คน

4.1.2 ระยะที่ 2 กำหนดผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1) การสัมภาษณ์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จำนวน 1 คนศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

2) การจัดสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) จำนวน 3 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน ครูผู้รับผิดชอบงานภายใต้กรอบนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 9 คน

4.2 ตัวแปรที่ศึกษา

4.2.1 การดำเนินงาน ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้ (สำนักกิจการพิเศษ, 2552)

- 1) ด้านการวางแผนและส่งเสริม สนับสนุน
- 2) ด้านการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม
- 3) ด้านการพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา
- 4) ด้านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
- 5) ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล

4.2.2 นโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

- 1) ด้านประชาธิปไตย (Democracy)
- 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย (Decency)
- 3) ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-Free)

4.3 ระยะเวลาในการวิจัย เดือนพฤศจิกายน 2553 ถึง เดือนมีนาคม 2554

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 สภาพการดำเนินงาน หมายถึง สภาพการปฏิบัติงานในโรงเรียน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

5.1.1 ด้านการวางแผนและส่งเสริมสนับสนุน หมายถึง การกำหนดนโยบายจัดทำแผน กำหนดผู้รับผิดชอบ ส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D)

5.1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม หมายถึง การจัดโครงสร้างสาระการเรียนรู้ แผนกิจกรรมการเรียนการสอน โครงการ/กิจกรรม การนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างนวัตกรรม การจัดสภาพแวดล้อม และบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามคุณภาพ 3 ดี

5.1.3 ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครู คณาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) เพื่อให้สามารถนำสู่การปฏิบัติ เป็นแบบอย่างที่ดีและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน

5.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย หมายถึง การสร้าง และพัฒนาเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน สนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) มีระบบการเฝ้าระวัง/ระบบดูแลช่วยเหลือและวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

5.1.5 ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล หมายถึง ระบบ กลไก และแผนการกำกับติดตาม รายงานผลการประเมินชัดเจน มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี

5.2 แนวทางการดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการ ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D)

5.3 นโยบายสถานศึกษา 3ดี (3D) หมายถึง นโยบายกระทรวงศึกษาธิการที่มีเป้าหมายเพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน ดังนี้

5.3.1 ด้านประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง มีความตระหนัก เห็นความสำคัญ ศรัทธา และเชื่อมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งรังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง

5.3.2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) หมายถึง มีคุณธรรม จริยธรรม ความดีงาม รู้ผิดชอบชั่วดี มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยึดถือปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต

5.3.3 ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-Free) หมายถึง รู้จักหลีกเลี่ยงห่างไกลยาเสพติด และสร้างภูมิคุ้มกันจากยาเสพติด

5.4 โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในจังหวัดเลย

5.5 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียน รองผู้อำนวยการ โรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย

5.6 ครูผู้สอน หมายถึง ครูซึ่งปฏิบัติงานทำหน้าที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารนำไปใช้ในการวางแผนเพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาโรงเรียน

6.2 ได้แนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร และครูในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับนโยบาย ดังกล่าว

6.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี (3D) เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกของ สมศ.